

*Knjiga ima
152 strane.*

ŠEŠIR
PROFESORA
KOSTE VUJIĆA

Milovan Vitezović

■ Laguna ■

DELA MILOVANA VITEZOVIĆA

Copyright © 1983 Milovan Vitezović

Copyright © 2007 ovog izdanja LAGUNA

ŠEŠIR PROFESORA KOSTE VUJIĆA

**ŠETALIŠTE PROFESORA
KOSTE VUJICA**

Kosta Vujić, profesor nemačkog jezika u Prvoj muškoj gimnaziji, imao je, diljem godine, san različite dužine, prema godišnjim dobima. S jeseni i tokom zime spavao je ujutru znatno duže, a vidno je ranio s proleća i tokom leta. U stvari, uvek se budio u rasvit. Ranio je, skoro uvek, u očito dobrom raspoloženju za šetnju.

Ustajao je, oblačio se i, bez nepotrebnog zadržavanja, izlazio na ulicu sa šeširovom u rukama. Tek pošto bi za sobom zatvorio kapiju, koju je otvarao širom da bi izašao nesmetano, zastajao je. Iz džepa je vadio brižljivo složenu filcanu krpnu i njom bi prilježno oprao šešir. Potom, šešir na glavu, filc u džep, i pred nogama mu je bio Beograd, sa dobrim jutrom na sve četiri strane.

„Zdravo uranili, gospodine profesore Vujiću.“

„Zdravo uranio, molim. I Vama, takođe.“ – profesor Vujić još nije bio, ni prvi put, čestito namestio šešir na glavu, i već ga je valjalo skinuti. I profesor ga je skidao sa nekom, samo njemu svojstvenom širinom, pri čemu je i širio obe ruke. Bio je čovek širine i izgledom i gestom.

„Akobogda, gospodine profesore?“ – pitao je prolaznik iz poštovanja, pitanjem kao delom pozdrava, kao samo da nešto pita što već dobro zna.

„Evo, molim, da prošetam ovom mojom hladovinom.“

„Ima je, boga mi!“

„Molim? Tek će je imati. Ovo je hladovina za vek unapred.“ – godinama, već poslednje nedelje aprila i prvih nedelja maja, kada se zacvetaju kestenovi na Terazijama, kad zamirišu lipe na šetalištu, i profesor Kosta Vujić bi procvetao. To je i ovog maja, ove 1886. bio slučaj.

Profesor Kosta Vujić bio je strastveni sledbenik, više iz ubeđenja, a manje po zemljačkoj bačkoj liniji, Atanasija Nikolića, književnika i političara. Profesor mu, valja reći, nije bio sledbenik ni u književnom ni u političkom pravcu. Nije on davao ni prebijenog groša za načelnikovanje i ministროvanja Atanasija Nikolića. Smatrao je sebe nepozvanim da ocenjuje vrednost drama *Kraljević Marko i Arapin*, *Kraljević Marko i Vuča Dženeral*, *Zidanje Ravanice*, *Zidanje Skadra* i *Dragoljub, srpski kralj*, čiji je pisac bio Atanasije Nikolić. A još manje se smatrao pozvanim da ocenjuje *Policijski zakonik* iz 1850.

Poštovao je Kosta Vujić rad Jovana Sterije Popovića i Atanasija Nikolića na stvaranju prvih srpskih školskih udžbenika, na osnivanju srpskog Narodnog pozorišta, pozdravljao je njihov rad na zasnitku Narodnog čitališta i utemeljenju naučnog Društva srpske slovesnosti.

Međutim, u onome što je Atanasije Nikolić činio za polepšavanje i pozdravljanje Beograda, Vujić mu je bio strastven sledbenik. Podržavao ga je u nastojanjima da pokosteni, pojablani, zaruži i odrvoredi Beograd.

Kestenove na Terazijama i jablanove u Knez Miloševoj, koji razdvajaju kolsku, jahačku i šetalačku stazu šetališta, sadile su generacije gimnazista kojima je profesor Kosta Vujić imao razredno starešinstvo.

Usađivanje ljubavi za usađivanje drveća u Beogradu dalo je mnogu hladovinu. Našao je, onodobno, Atanasije Nikolić, kao tvorac topčiderskog parka, sređivalac Košutnjaka i tvorac rasadnika u Topčideru, u Kosti Vujiću i Emilijanu Josimoviću najodanije poklonike.

Rad Emilijana Josimovića, koji se već počeo imenovati kao Milivoje i koji je tim imenom potpisao prvi beogradski projekat vodovoda i kanalizacije, profesor Kosta Vujić je svuda isticao. Juče je, eto, mahao Josimovićevim *Srpskim tehničkim listom* i dobrom delu Beograđana pod nos poturio rečenicu iz Milivojevog uvodnika: „Dok još bejahu Turci ovde, njihove bašte, koliko-toliko, prinosa-hu čišćenju vazduha.“

Profesor Kosta Vujić je svojom pojavom ispunjavao ulicu kojom je prolazio onako krupan, odebeo, sa neobičnim hodom, ne bilo rečeno smešnim, jer je u stranu baca stopala. Sem šešira, o kojem je pobožno vodio računa, sve je na njemu bilo pomalo zarozano, kao kod starog neženje i boema, a ipak i kao saliveno, jer se drugačijim nije dao ni zamisliti. Odevao se u šira odela i u toj komotnosti bilo je neke samo njegove elegancije.

Ispod rascvetalih lipa je zastao, nešto zbog lipa, nešto zbog uvaženog poznanika.

„Kako ste, gospodine Diši Duboko?“ – preduhitrio ga je uvaženi poznanik.

„O, moje poštovanje, gospodine Piši Kao Što Drugi Govore.“ – pozdravio je kolegu profesora Velike škole Jovana S. Milovanovića, tvorca *Srpske stenografije*.

„Procvetale lipe, kako im je samo gust miris.“

„Šta, Vama je do sada bio nos zapušen? Molim, ja grešim?! Ja Vam tu, gospodine moj, osećam ukus lipovog čaja.“

U drugoj ulici miris se promenio. Dolazio je iz kafane. „Imamo svežu ribu, gospodine Vujiću.“ – presreo ga je kafedžija *Kod sedam hrabrih Švaba*.

„To li je, znači, što tako smrdi? Molim, ja grešim?“

„Noćas je stigla. Sveža je, profesore, riba kô riba.“

„Mora da je išla peške, po onoj jučerašnjoj vrućini.“

„Mi smo poštena kafana.“ – kafedžija je pokazivao na firmu, koja je ustvari bila umetnička slika, sa sedam na smrt preplašenih ljudi, u zelenoj švapskoj nošnji i jednim kopljem u rukama, ispred kojih je radoznao zec: „Nama je firmu slikao Đura Jakšić.“

„Pazite da Vam se od te ribe ne usmrđi firma. Đura bi se od ovog mirisa prevrnuo u grobu. Znao sam čoveka. Čak me je i pominjao u jednom ogorčenom pismu upućenom ministru prosvete, kojim je tražio premeštaj u Beograd. Ja sam mu bio primer – ko sve nema mesta u Beogradu.“

Moglo se za Kostu Vujića sve pre reći, samo ne da je kafanomrzac. Dovoljno ga je videti pred kafanskim izlogom *Kruna*, punim rumeno pečenih svinjskih glava i pih-tija, kako zastaje da se nagleda, pa da sve bude jasno.

Profesorove šetnje bile su neke vrste najkraćih puteva kojima se mogu obići svi beogradski restorani.

Da je put najkraći, dokazivao je to najbolji matematičar, maturant Prve muške gimnazije Mihailo Petrović, koji je tako zaneto rešavao matematičke zadatke, da je jednom, u rešavanju zadataka, uspeo da pređe sa školske table na crno odelo profesora Marka Leka, naslonjenog na zid uz tablu.

Mihailo Petrović je imao i svoju teoriju kakvom je metodom profesor Kosta Vujić pronašao najkraći put do svih kafana odjednom. Poznato je da magarac neće napraviti

nijedan korak više, ako ide više puta do stalnih odredišta. Profesor Kosta Vujić je, smatrao je Petrović, svojevremeno unajmio jednog seljaka sa magarcem da ga njegovim putevima prati desetak dana. Ispred svake kafane magarac je dobijao šaku zobi. Onda je seljak pustio magarca da sam, po svojoj volji, prođe dva puta već utvrđenu putanju. Tako je i pronađen najkraći put, duž kojeg su profesora opijali mirisi drvoreda i kuhinja beogradskih restorana.

Jutarnju šetnju profesor Kosta Vujić je i ovog puta prekinuo svraćanjem u kafanu *Dva druga*, u jednu, takoreći, stračaru, uveliko sklonu padu, na uglu Vidinske i Višnjikog puta.

„Šta li Te, moj Kosta, svako jutro, toliko, mami u tu stračaru?“ – pitao je, iz svoje bašte, naslonjen na kamenu ogradu, pesnik i otac pesnika Jovan Ilić, čovek kome je ceo Beograd skidao šešire, on nikome fes.

„Kiselo mleko, gospodar Jovane. Najbolje je na ovom delu geografske mape. Ja bih, zbog njega, ovo mesto označio kao posebnu znamenitost. Molim, ja grešim? Jeste li ga probali?“

Iza profesora Vujića je dolazio fijaker. U mimohodu, profesor je, krajem oka, prepoznao konja ministra pravde Marinkovića. U fijakeru nije bilo ministra, već su bile gospođa ministarka i gospođica Marinković.

Kad ga je fijaker sasvim mimoišao, vrativši šešir na glavu, profesor Vujić je, natenane, posegnuo za satom. Retko je gledao na sat, ali kad je gledao, gledao ga je značajno, pridajući značaj i poštovanje vremenu. Bilo je vreme da pođe na časove. To je pokazivao i sat, a i nailazak Marinkovićevog fijakera, jer je gospođa Marinković

pratila gospođicu Marinković na časove u Višu žensku školu.

Da profesor Kosta Vujić nije pogledao na sat, u želji da sravni svoje i ministarsko vreme, verovatno bi video maturanta Milorada Mitrovića kako iz kapije baštovandžinice sa skrivenom važnošću gleda prolazak fijakera. Možda bi uhvatio i zagonetni pogled koji je gospođica Mirjana Marinković uzvratila Miloradu Mitroviću. Pod utiskom tog pogleda zaneti Milorad Mitrović je iskoračio iz kapije i sudario bi se sa profesorom, da ga on, ma kako nezaobilazan, nije, u zadnjem trenutku, ipak izbegao.

„Kuda gledaš, Mitroviću, molim?“

„Gledam, oprostite, gospodine profesore Vujiću.“ – Mitrović se zbunjeno okrenuo prema baštovandžinicama i vezao se za prvo što je video: „Gledam baštovandžijski dolap, onako glomazan i crn, pa ga konj olinjao vuče sve ukруг, pa mi nešto došlo da sve to uporedim sa životom, koji, na isti način, i sa ne manjom mukom, okrećemo...“

„Šta je, pesniče, hoćeš da opevaš dolap i muku koja ga okreće. Veliš, kao život? Osetljiv si ti, Mitroviću. Molim, ja grešim?“

„Kako Vi kažete, ne grešite.“

„Tako je i Branko bio osetljiv... Ali, o tom drugom prigodom... Požuri, da ne zakasniš na časove, ja, za osetljivost, ne pravdam izostanke...“

